

Kuidas meil löid põlema „Tasuleegid“

(KIRI LÄTI NSV RIIKLIKUST OOPERI- JA BALLETTTEATRIST)

See oli möödunud aastal... Läti NSV Riikliku Ooperi- ja Balletiteatri peadirektori Läti NSV teeneline kunstitegelane Leonid Vigner puhkas pärast pingsat tööd Riia rannikul. Kord õhtul tuli tema juurde helilooja A. Skulte. Nad kavatsesid raadiot kuulata. Otsides muusikat, mis neid huvitaks, sattusid nad mingile neile tundmatule ooperile, mille muusika oli tulvil dramaatikat ning omapäraselt kargust. Mõlemad muusikategelased kuulasid üha kasvava huviga ära kogu ooperi. Ja kui saate lõpul diktorigi ütles midagi eesti keeles, mõistsid nad sellest ainult ühe sõna — „Tasuleegid“. Neile oli selge, et äsjakuulatud ooper oli Stalini preemiaga auhinnatud E. Kapi ooper „Tasuleegid“. L. Vigner ja A. Skulte istusid veel kuuks sooja ning lühikese suveöö hämaruses ja vahetasid mõtteid kuuldud ooperi üle, mille muusika oli neid võlunud. Nii toimus Leonid Vigneri esimene tutvumine E. Kapi „Tasuleekidega“.

Algas uus teatrihooaeg ja Läti NSV Ooperi- ja Balletiteater asus otsima uusi ooperiteoseid, mis käsitleksid kaasaegseid ideid. Siis meenus Vignerile suvel raadios kuuludud ooper. Moodustati teatri juhtivate töötajate brigaad, kes sõitis Tallinna, et ooperiga tutvuda koha peal. Selle sõidu tulemusena võeti „Tasuleegid“ repertuaari. Teatris algas töö. Riiga tuli ooperi autor E. Kapp ise, kes isiklikult tutvustas oma ooperit teatri kollektiivile. Lauljad ja koor hakkasid õppima selle usaldatud partiid, orkester alustas noodimaterjali läbitöötamist. Dekoratsioonikollektiiv kunstnik K. Miezi juhatusel asus valmistama dekoratsioone, kuna lavastaja režissöör K. Liepa hakkas läbi töötama lavastuse detaile. E. Kapp kirjutas Riia lavastuse jaoks introduktiooni I ja II pildi vahele.

Ballettmeister A. Ozolin sõitis Tallinna ja tutvus eesti rahvatantsude detailidega. Teatri kollektiiv otsustas proovide asudes, et lavastus pühendatakse 1. mai päevale ja võidupühale.

Töö osutus raskeks. See oli ju ooper, kus juhtivaks teguriks osutus rahvamass — koor, kooriga aga on hoopis raskem töötada kui solistidega. Kuid see ei hirmutanud kedagi, töötempo muutus veelgi pingsamaks. Lavakunstnik K. Miezi ei lahkunud päevade kaupa teatrihoonest. Kooristseenide proovid vaheldusid solistide proovidega. Varahommikuti tehti orkestri korrigeeringuid, kuna samal ajal lavale käis dekoratsioonide monteerimine. Sellal kui ettevalmistused olid haripunktil, saabus Riiga külalissetendusele ENSV teeneline kunstnik Elsa Maasik. Koos temaga tuli Riiga tutvuma „Tasuleekide“ lavastusega RT „Estonia“ režissöör J. Roosaar. Vennasvabariigi külalised võtsid meie tööst elavalt osa ja andsid meile väärtuslikke näpunäiteid eriti eesti folkloori ja rahvakommete kohta. See koostöö oli iseloomustavaks näiteks Nõukogude Liidu rahvaste sõprusest.

Ooperis kirjeldatud sündmuste 604. aastapäeval toimus ooperi „Tasuleegid“ kontrollitendus. Nende ridade autoril oli võimalus viibida vastuvõtukomisjoni nõupidamisel. Komisjoni liikmed andsid ooperile väga hea hinnangu. Üks vanemaid läti heliloojaid, Läti NSV rahvakunstnik prof. Alfred Kalnini ütles: „Helilooja rõõmustab, kui näeb oma suurepäraselt ooperit säärases lavastuses!“

Saabus esietenduse päev — 1. mai. Esietendusele saabus külalist Moskva: Kunstidekomitee muusikateatriite osakonna juhataja sm. Kuhharski; Tallinnast: heliloojaid „Estonia“ teatri kaastöölisi, ooperi libretist P. Rummo, Eesti NSV Kunstidevalitsuse juhataja sm. J. Semper.

Läti NSV Riikliku Ooperi- ja Balletiteatri suures, viimse kohani täidetud saalis kustusid tuled, algas ajalooline etendus, mis pani alguse kahe vennasvabariigi, Läti ja Eesti kunstitegelaste koostööle. Etendus läks haruldase edu lähe all. Igauks lavastuse osalistest püüdis anda oma parima.

Parima kuju kõigest solistidest andis Anna Ludinja Saimana. See oli kangelanna, kes kehastab kogu rahva mõtteid ja igatsusi. See on Anna Ludinja parim osa. Teise naisosalise andis meeldivas lüürilises värvides noor andekas lauljanna Augusta Klinka. Tema poolt antud Sirje kuju on soe ja täis sügavaid elamusi.

Ooperi vastutusrikkaim mehe osa oli usaldatud Läti NSV teenelisele näitlejale Aleksander Daškovile. Selle osa vaba esitamist segas tal vokaalne külg, mis ei võimaldanud lauljal anda küllalt tugevat rahvakangelase kuju. Hea teodahärra kuju andis Aleksander Viluman. Iseloomustav mask rõhutas saksa rüütlivastikut ja orjastaja küünilisust. Arnold Skara on rohkem lüürik kui sõjamees. Osa vokaalne külg oli hea, eriti õnnestunud olid lüürilised episoodid. Reljeefse vanem Mehise kuju andis Gustav Neiman. Läti NSV teeneline kunstitegelane H. Berzinska esitas Lemme väheste osa loo-

müllikult ja suure taktiga. Head olid ka vähemtähtsate osade täitjad.

Ballettmeister A. Ozolini poolt seatud lantsustseenid olid omadid tugeval rahvuslikku iseloomu ja ühinesid üldise liikumiseiga ühtseks tervikuks.

Suure töö oli ära teinud lavastaja Karl Liepa. Iga lavaline liikumine vastas muusikale. Lavastuse plaan oli tehtud suurtes ja monumentaalses joontes. Kahtlemata on see noore režissööri parimaid lavastusi.

Esmakordselt debüteeris ooperilaval lavakunstnik Karl Miezi. Tema dekoratsioonid on peetud põhjamaa karmis koloriidis. Säärased pildid lõikuvad tugevasti mällu.

Ooperit juhtas teatri peadirektori, teeneline kunstitegelane Leonid Vigner. Ta lõi kuulajate ette ooperi kogu sügava dramaatika, lüües ooperi vokaalse ja orkestrilise külje ühtseks tervikuks.

Arvukas kuulajaskond võttis ooperi soojalt vastu, kiiduavaldused sundisid eesriiet ikka jälle tõusma.

Esietendus on möödunud, ja teatri kollektiiv kahetses südamest, et sellest ei saanud osa võtta helilooja E. Kapp ise. „Tasuleekide“ valgus helgib üle kogu Läti NSV, meenutades igale lätlasele Baltimaade rahvaste seitse aastasada kestnud võitlust, mille viits võiduka lõpule Nõukogude Liidu rahvaste kindel sõprus. Ja meie lätlased oleme veendunud, et me saame varsti sõita Tallinna demonstreerima esimest läti nõukogude ooperit ja aidata kaasa selle lavastamisele Tallinnas, nagu meid abistasid „Tasuleekide“ lavastamisel eestlased.

Läti NSV Riikliku Ooperi- ja Balletiteatri kollektiiv tervitab soojalt oma seltsimehi eestlasi ja tänab südamest kõiki neid, kes aitasid kaasa ooperi lavastamisele, mis kujutab verstaposti meie ühise võitluse teel kommunismi eest Balti mere kaldal.

A. Dievkotšins